

PUSTITE GOSPODARSTVU, DA SI OPOMORE

Velimir Bole, Jože Mencinger, Franjo Štiblar, Robert Volčjak

6

Medletni porast BDP v četrtem kvartalu 2014 je sicer manjši, kot je bil v tretjem, vendar je manjši predvsem zaradi dogajanj leto prej. Rast BDP kaže, da gospodarski politiki gospodarstva ni uspelo spraviti na kolena. Precej večjemu padcu BDP Slovenije v letu 2009 od padca v EU28 se ni dalo izogniti, za zaostajanje Slovenije med sredino 2011 in 2013 pa je vsaj sokriva domača gospodarska politika, ki je udejanjala »varčevalno histerijo«. Ko je ta popustila, je dinamika BDP Slovenije začela prehitovati dinamiko EU28. Zaradi zaostajanja za že doseženim BDP je Slovenija v šestih letih »izgubila« približno 47 odstotkov enoletnega BDP, zaradi zaostajanja, ki bi se mu po letu 2010 mogla izogniti, pa pol tega. Najbolj kritičen je bil padec investicijskega povpraševanja, tuje povpraševanje pa je v vsem razdobju krize preprečevalo še večje krčenje BDP. Tudi dobri rezultati na koncu lanskega leta so predvsem posledica tujega povpraševanja, saj domače povpraševanje bolj zavira kot pospešuje rast, a svetovna gospodarska klima se po raziskavah IFO instituta ne izboljšuje.

Decembrsko izjemno povečanje izvoza je omogočilo lanski rekorden celoletni presežek v blagovni menjavi, ki presega 1% BDP. Slovenski izvoz je imel četrto najhitrejšo rast v EU, rast uvoza je bila povprečna, po razliki med stopnjo rasti izvoza in uvoza je Slovenija tretja; sodi med enajst držav EU s pozitivnim saldrom menjave.

Gospodarska klima se je v februarju izboljšala; na to sta največ vplivala večje zaupanje v storitvenih in predelovalnih dejavnostih. Optimizem se je skrhal v trgovini na drobno, zaupanje v gradbeništvu se je popravilo. Splošna gospodarska klima v EU28 se je v februarju nekoliko otoplila. Potrošniki ostajajo tudi v februarju manj pesimistični kot pred letom, zato je upati, da gospodarska politika z nepotrebnim ustvarjanjem črnogledosti in izmišljanjem novih omejitev ne bo izničila v letu dni ustvarjenega optimizma.

Industrijska produkcija, ki jo določa predvsem predelovalna dejavnost, se je decembra medletno popravila in se tudi trendno izboljšuje, dejavnost rudarstva pa se je drastično zmanjšala. V novembru 2014 se je malenkostno izboljšala industrijska produkcija v EU28, v evro območju pa je stagnirala.

Vrednost gradbenih del v decembru lani je zaostala za novembrsko, vendar se je v primerjavi z decembrom 2013 zvišala; število opravljenih ur je trendno raslo. V decembru se je medletno in trendno povečalo tudi število turističnih prenočitev; zasluge za to imajo

predvsem tuji gosti. Zračni promet in mestni prevoz sta se okrepila, tudi luški promet se je močno povečal.

Stanje na trgu dela se je nekoliko poslabšalo, vendar gre predvsem za običajno sezonsko nihanje. Število iskalcev dela se je po januarskem dvigu že februarja nekoliko znižalo. Struktura prijav in odjav na zavodih za zaposlovanje je vse bolj povezana s prekarnostjo, največ na novo prijavljenih prihaja, ker jim je potekla zaposlitev za določen čas, med odjavljenimi pa je največ takšnih, ki dobijo novo prekarno obliko zaposlitve ali »samozaposlitev«, ki je mnogokrat le prikrita brezposelnost. Tako kot v Sloveniji se tudi v EU stopnja brezposelnosti počasi zmanjšuje, razlike med uspešnimi (Avstrija in Nemčija) in neuspešnimi (Španija in Grčija) pa ostajajo nespremenjene.

7

Februar je nekoliko omilil medletno deflacijo, a tudi v februarju se je nadaljevala hitrejša rast cen storitev od rasti cen blaga, ki je značilna tudi za medletno in desetletno dinamiko cen. V letu dni so se najbolj podražile alkoholne pijače in tobačni izdelki, najbolj pa se je pocenil prevoz, v februarju pa so se najbolj podražile komunikacijske storitve. Do večine dolgoročnih premikov relativnih cen je prišlo po uvedbi evra, nanje pa sta močno vplivala tuja konkurenca in davčna politika, predvsem trošarine. V desetletju so se zato najbolj podražile alkoholne pijače in tobak, medtem ko se je obleka in obutev zaradi povečane tuje konkurence celo absolutno pocenila, tehnološki napredek in konkurenca sta pocenila tudi komunikacijske storitve. Harmoniziran indeks cen na drobno, ki omogoča primerjavo inflacije v EU, v januarju kaže nadaljevanje deflacije; k njej je največ prispeval velik padec cen energije. Stagnacija industrijskih cen se je januarja nadaljevala, vendar impulzni trend kaže na rahlo rast, to je na postopno zmanjševanje medletnih pocenitev.

Povprečna decembrska bruto plača je bila precej nižja kot novembra, znižanje je predvsem sezonsko, medletna dinamika plač pa je tako kot vse mesece lani tudi decembra ostala pozitivna. Bolj kot mesečne plače so za novembrom 2014 a tudi za decembrom 2013 zaostale plače za delovno uro, za enako mesečno plačo je bilo treba delati več ur.

Gibanje stroškov dela zavrača »samoumevnost«, da se negospodarstvo (javni sektor) bohota na račun gospodarstva: stroški dela v negospodarstvu so se v obdobju krize zmanjšali bolj kot v gospodarstvu, kjer so bolj ali manj spremljali stroške dela v gospodarstvu EU; stroški dela v negospodarstvu pa so v Sloveniji zaostajali za stroški dela v negospodarstvu EU. Primerjave deležev dela in kapitala v BDP kažejo, da so teže krize v novih članicah in na južnem obrobju EU nosili predvsem zaposleni.

Januarja so vse javne blagajne zbrale manj denarja kot decembra in le malo več kot januarja lani. Glavni krivec za skromne rezultate so bili manjši prispevki v blagajno zdravstvenega zavarovanja, Donos posrednih davkov je bil precej boljši. Skupni prihodki za socialno varnost so bili manjši kot leto prej, predvsem zaradi padca prihodkov ZZZ. Proračunski primanjkljaj je lani znašal 3.3, primarni primanjkljaj pa 0.5 odstotka BDP. Zelo uspešno je

bilo črpanje denarja iz blagajne EU, saj je bil lanskoletni neto priliv kar 1.71 odstotka BDP. Slaba polovica zadolžitve je bila uporabljena za odplačilo dolgov, polovica neto zadolžitve pa za povečanje finančnih sredstev države.

Decembra so se krediti spet zmanjšali, depoziti pa so se kljub temu povečali. Obrestne mere na denarnem trgu so blizu ničle, posojilne obrestne mere za nova okvirna posojila nefinančnim družbam, ki so visoke, se počasi znižujejo, pasivne obrestne mere, ki so nizke, se zmanjšujejo hitreje. Toda obseg novo odobrenih posojil nefinančnim družbam in gospodinjstvom je majhen, nova posojila nefinančnim družbam z dospelostjo nad enim letom in depoziti vezani na razdobje daljše od dveh let so postali eksotika.

8

Prvič po letu 2005 so bili depoziti v bankah večji od kreditov, tudi razmerje med krediti in BDP se je vrnilo na raven iz leta 2005, ko se je začelo brezglavo hazardiranje in njegovo kreditiranje. Se je napajanje gospodarstva in prebivalstva s krediti vrnilo na »normalno« raven? Kar uspešno funkcioniranje gospodarstva in istočasno drastično zmanjševanje aktivnosti bank, ki se nadaljuje kljub prenosom slabih terjatev na DUTB, postavljata vsaj dve vprašanji; kaj bodo počele ter od česa bodo živele banke, in kako se gospodarstvo sooča z vse manjšimi krediti.

Presežek v plačilni bilanci v 2014 je bil rekorden, presegel je 6% BDP; zasluge gredo predvsem izjemnemu presežku na računu blaga, kvaril ga je večji primanjkljaj na računu dohodkov. Številke na finančnem računa odražajo strukturo razdolževanja Slovenije; kapital priteka prek neposrednih naložb in naložb v vrednostne papirje, odteka pa prek ostalih naložb. V bruto zunanjem dolgu je vse manj zasebnega in vse več javnega dolga. Neto zunanji dolg pa je v decembru 2014 padel na 10.8 milijarde evrov ali 29 odstotkov BDP. Nizek donos na slovenske državne obveznice kaže na ugodno oceno gospodarskega stanja.

LET ALLOW THE ECONOMY TO RECOVER

Velimir Bole, Jože Mencinger, Franjo Štiblar, Robert Volčjak

9

Yearly growth of GDP in the fourth quarter of 2014 was lower than it was in the third, but mainly due to the events in the previous year. GDP growth indicates that economic policy failed to get economy on the knees. A much larger drop in GDP in Slovenia in 2009 from the drop in the EU28 was unavoidable, while domestic economic policies, addicted by “savings hysteria” can be at least partly blamed for Slovenia’s lagging behind between mid 2011 and mid 2013. When these policies subsided, the dynamics of Slovenia’s GDP began to overcome the dynamics in the EU28. Due to the lagging of GDP behind the highest previously achieved level Slovenia in six years “lost” about 47 percent of one year’s GDP, and half of this loss can be attributed to inappropriate economic policies. The most critical was the fall in investment demand, while foreign demand has during the crisis prevented an even greater contraction in GDP. Good results at the end of last year are mainly due to foreign demand, domestic demand inhibited rather than contributed to GDP growth.

Unprecedented increase in exports in December enabled last year’s record full-year trade surplus in the excess of 1% of GDP. Slovenian exports had the fourth fastest growth in the EU, import growth was on the average, by the difference between the growth rate of imports and exports Slovenia was the third; the country was one of the eleven EU member states with a positive balance of trade.

Economic climate improved in February; this was mainly created by increased confidence in the service and manufacturing industries. Optimism decreased in retail trade, while confidence in construction sector recovered. General economic climate in the EU28 warmed slightly. Consumers also in February remained less pessimistic than a year ago, thus one can hope that economic policy will not create unnecessary pessimism and obstacles which would endanger newly born optimism.

Industrial production, which is largely determined by manufacturing activity, improved in December, while mining activity was drastically reduced. In November 2014, industrial production in the EU28 improved slightly, while it stagnated in the euro area.

The value of construction works in December 2014 was lower than in November, but it increased in comparison with December 2013; the number of hours worked was growing. In December, annual growth and the impulse trend of the number of overnight stays increased;

merit for that have mainly foreign guests. Air transport and urban transport enhanced, the traffic in port Koper increased significantly.

Labor market situation has deteriorated slightly, but one can consider it mainly as normal seasonal fluctuations. The number of job seekers, which increased in January 2015, fell slightly in February. The structure of entries and exits to the employment offices is increasingly associated with precarious arrangements; most of the newly reported jobseekers are there because their temporary jobs expired, most of those who exit employment offices get a new precarious form of employment or “self-employment”, which is often a hidden unemployment. EU unemployment rate well above Slovenian level is slowly decreasing, the difference between successful (Austria and Germany) and failed (Spain and Greece) countries remained unaltered.

10

February mitigated yearly deflation. Faster growth or slower decline in prices of services than prices of goods, which is typical for the annual and ten-year price dynamics, continued. Within a year, the prices of alcoholic beverages and tobacco products increased most, transport prices fell most. In February, prices of communication services increased most. The majority of long-term shifts in relative prices occurred after the introduction of the euro. They were strongly influenced by foreign competition and tax policy, in particular excise taxes. In the last decade, the prices of alcoholic beverages and tobacco increased most, while clothing and footwear became even absolutely cheaper due to an increase in foreign competition. Technological development and competition made communication services cheaper. Harmonized index of retail prices, which enables comparison of inflation in the EU countries, exhibits continued deflation which is mainly due to a significant drop in energy prices. The stagnation of industrial prices in January continued, but the impulse trend shows a slight increase which might lead to a gradual increase in the annual rates.

The average gross salary in December was much lower than in November, but the reduction is mainly seasonal; annual wage dynamics, like in all other months of the last year, remained positive. Larger than in the monthly wages were the arrears of wages for a working hour; for the same monthly salary it was necessary to work longer hours.

Labor costs data reject the “self-evidence” according to which the non-commercial (public) sector flourishes at the expense of the commercial sector: labor costs in the public sector in the period of the crisis were reduced more than in the commercial (private) sector, in which labor costs tracked labor costs dynamics in the EU economy; labor costs in the public sector in Slovenia lagged behind the labor costs dynamics in the public sector of the EU. Comparisons of the shares of labor and capital in GDP indicate that the prevalent burden of the crisis was in the new member states and the southern periphery of EU carried by workers.

In January 2015, all public purses collected less money than in December and only a little more than in January 2014. The main reason for a modest result were lower contributions to health insurance fund. Revenues of indirect taxes were much better. Total revenues for social security were lower than a year earlier, mainly due to the decline in revenues of health insurance fund. The budget deficit last year amounted to 3.3, and primary deficit to 0.5 percent of GDP. Very successful was drawing money from the EU sources; last year's net inflow amounted to 1.71 percent of GDP. Less than half of the new indebtedness was used to repay debts, more than half of net borrowing was used to increase the financial resources of the country.

In December 2014, bank credits continued to decrease, while deposits increased. Interest rates in the money market are close to zero, the borrowing rate for new loans to non-financial corporations are slowly decreasing, deposit interest rates that are low, were decreasing faster. But the volume of new loans to non-financial corporations and households is small, new loans to non-financial corporations with a maturity of over one year and deposits for more than two years have become exotics.

For the first time after 2005 were bank deposits greater than loans, the ratio of loans to GDP has returned to the level of 2005, when mindless gambling and its financing had begun. Has the crediting of the non-financial sector and households returned to the "normal" levels? Successful functioning of the economy and at the same time drastically reduced activities of banks, which continues despite the transfer of bad loans on DUTB, imposes at least two questions; what will banks do and how will they survive, and how the economy is dealing with lack of crediting.

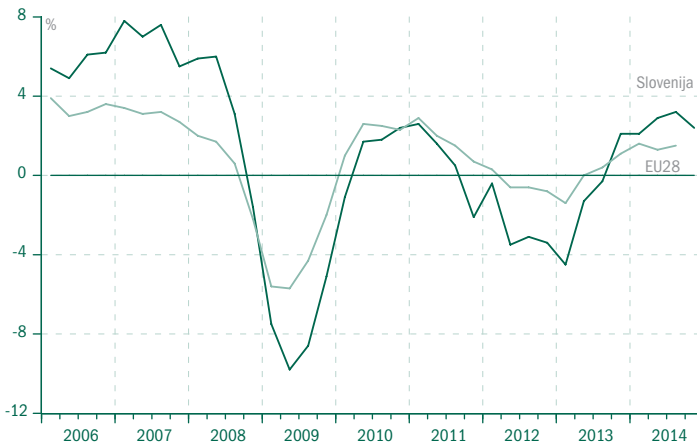
The surplus in the balance of payments in 2014 was a record, exceeding 6% of GDP. It was created by an exceptional surplus on the account of goods, and corrupted by a greater deficit in the income account. The numbers on the financial accounts reflect the structure of deleveraging of Slovenia; capital flowing in through direct investment and portfolio investment, and flowing out via other investments. The gross external debt is becoming less private and more and more public debt. Net external debt in December 2014 fell to 10.8 billion € or 29 percent of GDP. Low yield on Slovenian government bonds indicates a favorable assessment of the economic situation abroad.

AGREGATNO POVPRASEVANJE IN PRIČAKOVANJA

1. Gospodarski politiki gospodarstva ni uspelo spraviti na kolena

Medletni porast BDP v četrtem kvartalu lanskega leta je sicer manjši, kot je bil v tretjem, vendar je manjši predvsem zaradi dogajanj leto prej, saj se je BDP v četrtem kvartalu leta 2013 prvič medletno povečal, medtem ko se je v tretjem kvartalu 2013 še krčil.

Medletna dinamika BDP Slovenije in EU

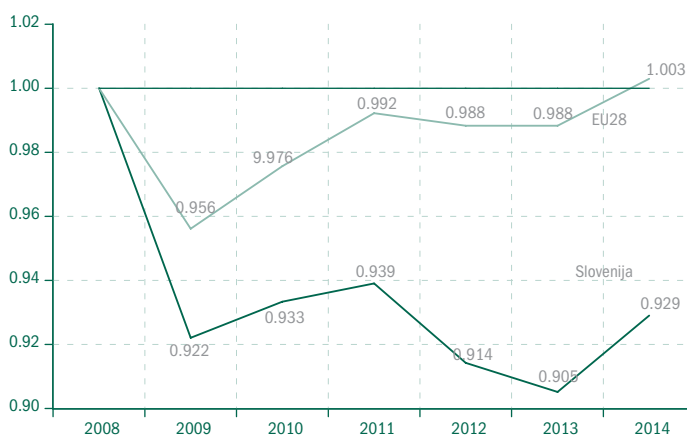
Vir: SURS, Eurostat

Medletna dinamika BDP Slovenije kaže odvisnost slovenskega gospodarstva od dinamike v EU28, a tudi nekaj razlik. Precej večjemu padcu BDP Slovenije v letu 2009 od padca v EU28 se ni dalo izogniti, saj je bil rezultat pretirane rasti, ki sta jo v hazardiranju pred krizo ustvarjala balona v gradbeništvu in finančnem sektorju, ter velike vezanosti na trgovinsko menjavo. Zaostajanje Slovenije med sredino 2011 in 2013 pa je v veliki meri rezultat domače gospodarske politike, ki je bolj ko ne poslušno sprejemala in aktivno udeleževala »varčevalno histerijo«. Ko je varčevalna histerija konec 2013 po padcu takratne vlade le popustila, je dinamika BDP Slovenije začela prehitevati dinamiko EU28.

Narodnogospodarsko škodo, ki je medtem nastala, lahko merimo na različne načine. Ena od možnosti je primerjava dejanskega bruto domačega produkta z največjim že doseženim bruto domačim produktom. Kaže jo razmerje med velikostjo realnega BDP v posameznih letih in realnim BDP v letu 2008, ko je bil največji, ter primerjava z enakimi razmerji v EU28. V EU28 je bil BDP v letu 2009 za 4.4 odstotke manjši kot v letu 2008, v letu 2010 je bil za 2.4 odstotka manjši, v naslednjih letih se je BDP gibal približno odstotek pod

ravnjo iz leta 2008, v lanskem letu pa je prvič presegel raven iz leta 2008. Tako ugotovljena kumulativna »izguba« BDP v šestih letih je znašala nekaj manj kot deset odstotkov letnega BDP. V Sloveniji je BDP v letu 2009 za vrhom v letu 2008 zaostal za slabih 8 odstotkov, leta 2010 je bil manjši za slabih 7 in v letu 2011 za 6 odstotkov; v letu 2012 se je zaostajanje za že doseženim BDP povečalo na 9 in v 2013 na malone 10 odstotkov, v lanskem letu pa se je zmanjšalo na 7 odstotkov. Kumulativno je Slovenija v šestih letih krize izgubila približno 47 odstotkov BDP. Če domači gospodarski politiki pripišemo le razlike med dinamiko BDP v Sloveniji in v EU28 od 2011 naprej, bi zgrešeni gospodarski politiki v štirih letih mogli pripisati nekaj več kot polovico kumulativne »izgube«.

Izguba BDP po letu 2008

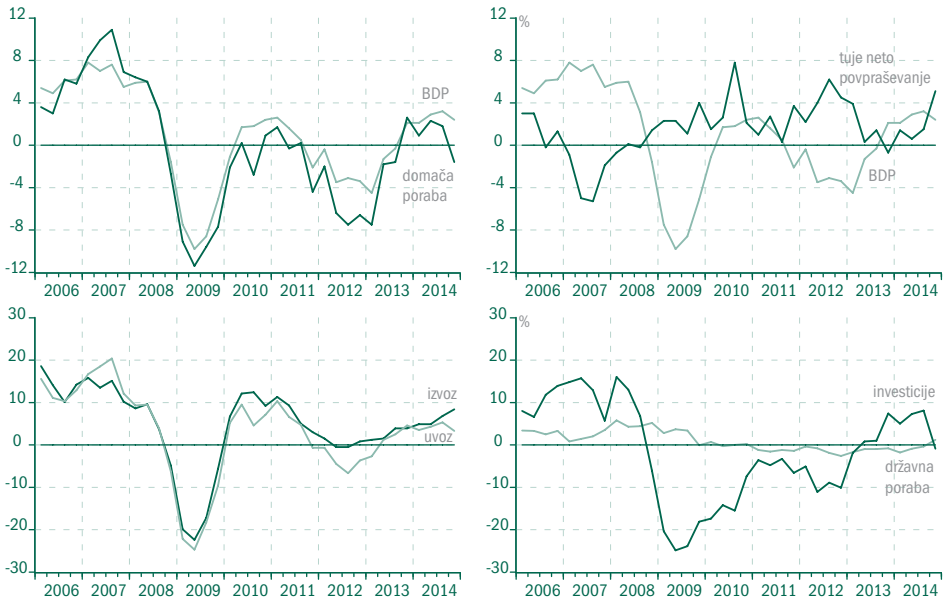

Vir: Eurostat, lastni izračuni

Struktura rasti sestavin agregatnega povpraševanja BDP kaže, da njegovo rast še naprej vzdržuje tuje povpraševanje, saj se je domače povpraševanje v četrtem kvartalu lani skrčilo za 1.6 odstotkov; tudi to deloma zaradi uspešnega četrtega kvartala v letu 2013. K prispevku menjave s tujino s 4 odstotki je tokrat prispevala predvsem rekordna 8.4 odstotna rast izvoza blaga in storitev, ki je močno prehitela 3.3 odstotno rast uvoza. K slabšemu domačemu povpraševanju je v četrtem kvartalu največ prispevala velika sprememba v dinamiki investicij, ki pa je prav tako vsaj deloma statistična. Padec končnega domačega trošenja je bil rezultat padca trošenja gospodinjstev in skromnega povečanja materialnih izdatkov države. Struktura dinamike sestavin BDP v četrtem kvartalu lani opozarja na nevarnost, da bi gospodarska politika rast BDP v letošnjem letu ponovno pognala v krčenje, tako kot je to počela med sredino leta 2011 in 2013, ko je rast v Sloveniji zaradi varčevalnih ukrepov, ki jih simbolizira čudaški ZUJF, bistveno in povsem po nepotrebnem zaostala za povprečjem v EU28.

Medletna dinamika komponent agregatnega povpraševanja

14

Vir: SURS, Eurostat

Na to kaže dogajanje v razdobju krize; dinamika domače porabe je vse od začetka krize zaostajala in s tem zmanjševala dinamiko BDP; najbolj je za njo zaostala v letu 2012, konec leta 2013 se je za zelo kratko razdobje izenačila z dinamiko BDP, od takrat ponovno zaostaja. Dinamika neto tujega povpraševanja (na sliki je prikazana kar kot razlika med dinamiko izvoza in uvoza blaga in storitev) je nasprotno praktično vse od krize preprečevala še večje krčenje BDP. Pri tem ne gre prezreti, da je v kritičnem razdobju od sredine 2011 do sredine 2013 krčenje BDP bolj kot rast izvoza umirjalo zmanjševanje uvoza.

Ključna za krizno dinamiko je bila katastrofalna dinamika investicijskega povpraševanja, saj se po začetnem udaru krize, ko sta bila padca izvoza in investicij približno enaka, investicijsko povpraševanje ni opomoglo: krčilo se je kar osemnajst kvartalov zapored, od četrtega kvartala 2008 do drugega kvartala 2013.

Ali bo tuje povpraševanje omogočilo nadaljevanje začete rasti BDP, ostaja negotovo. IFO indeks svetovne gospodarske klime, ki je sestavljen iz ocene stanja in ocene pričakovanj, je v prvem kvartalu 2015 ostal malone nespremenjen; majhno izboljšanje je posledica nekoliko bolj pozitivnih pričakovanj, saj se ocene o stanju niso spremenile. Indeks gospodarske klime se je izboljšal v Severni Ameriki in Evropi; v Ameriki z boljšo oceno trenutnega gospodarskega položaja, v Evropi z boljšimi gospodarskimi pričakovanji. V drugih predelih

sveta se je gospodarska klima poslabšala; v Aziji je indeks padel pod dolgoročno povprečje, padec na Bližnjem Vzhodu pa je bolj izrazit; strokovnjaki, ki sodelujejo v oblikovanju indeksa, izražajo predvsem pesimizem glede dogajanj v naslednjih mesecih. Tudi v državah nekdanje SZ in v Latinski Ameriki kazalnik ostaja pod dolgoletnim povprečjem in se slabša.

2. Izjemen decembrski izvoz potrjuje letošnji presežek blagovne bilance v 2014

V decembru se je izvoz izjemno povečal, kar je omogočilo rekordni celoletni presežek v blagovni menjavi. Pozitiven saldo blagovne menjave v 2014 presega 1% BDP.

15

Trgovinska menjava

Vir: SURS, lastni izračuni

Pojasnilo: desezonirani podatki, številke med izvozom in uvozom so saldi na letni ravni

Decembra 2014 je skupni izvoz znašal 1827 milijonov € (kar 12.6% več kot decembra 2013), uvoz 1764 milijonov € (2.2% več kot leto prej), kar daje presežek 63 milijonov € in 103.6% pokritje uvoza z izvozom. Pri tem je bila odprema blaga v EU 1363 milijonov € (17.0% več kot leto prej), prejem blaga iz EU 1397 milijonov € (1.6% več kot leto prej), kar pomeni 34 milijonov € primanjkljaja ali 97.6% pokritje prejema z odpremo. V menjavi z nečlanici EU je bil izvoz 464 milijonov € (1.4% več kot decembra 2013), uvoz 367 milijonov € (4.2% več) kar daje presežek 97 milijonov € oziroma 126.4% pokritje uvoza z izvozom.

V celotnem letu 2014 je skupni izvoz znašal 23039 milijonov € (6.9% več kot v 2013), skupni uvoz 22645 milijonov € (2.4% več kot pred letom), kar da presežek 394 milijone €

oziroma 101.7% pokritje uvoza z izvozom. V menjavi s članicami EU je znašala odprema blaga 17614 milijonov € (9.1% več kot leto prej), prejem blaga 17721 milijonov € (1.4% več), kar da primanjkljaj 107 milijonov € oziroma 99.4% pokritje prejema z odpremo. V menjavi z nečlanicami EU je znašal izvoz 5425 milijonov € (0.5% več kot v 2013), uvoz 4925 milijonov € (6.1% več kot leto prej), kar da presežek 500 milijonov € oziroma 110.2% pokritje uvoza z izvozom.

V primerjavi skupne blagovne menjave z menjavo v državah EU28 je v prvih 11 mesecih 2014 skupaj slovenski izvoz dosegel četrto najhitrejšo rast, (hitreje je rasel le na Hrvaškem, v Romuniji in Češki), po rasti uvoza pa nas prehitava 12 članic EU28. V razliki med stopnjo rasti izvoza in uvoza Slovenijo presegata Slovenijo le Luksemburg in Hrvaška, hkrati je Slovenija med 11 državami s pozitivnim saldrom blagovne menjave.

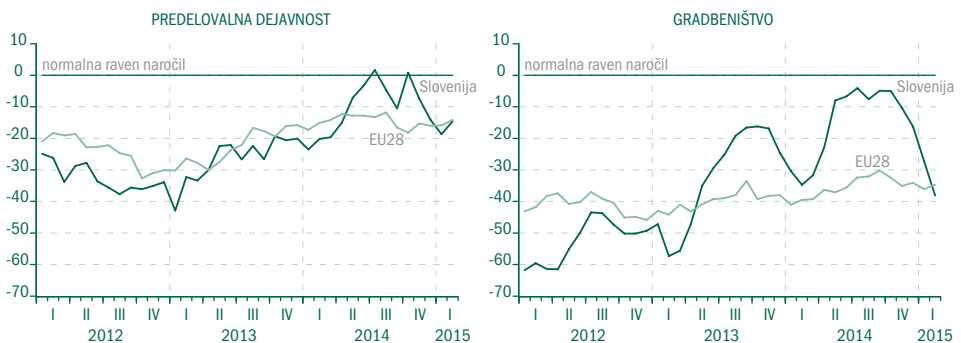
16

3. Gospodarska klima rahlo višja, potrošniki precej manj pesimistični

Po anketi Statističnega urada Republike Slovenije (SURS) o gospodarski klimi se je njen kazalnik v februarju glede na januar zvišal za 1,2 odstotne točke, od februarja lani pa je višji za 13 odstotnih točk. Na izboljšanje gospodarske klimi v februarju sta najbolj vplivala močnejše zaupanje v storitvenih ter v predelovalnih dejavnostih.

Vrednost kazalnika zaupanja v predelovalnih dejavnostih je bila februarja 2015 za odstotno točko višja kot januarja, glede na februar lani pa je bila njegova vrednost višja za 5 odstotnih točk ter za 8 odstotnih točk višja od dolgoletnega povprečja. Pričakovanja za naslednje tri mesece so se večinoma izboljšala, znižala se je le vrednost kazalnika zagotovljena proizvodnja.

Naročila v predelovalni dejavnosti in gradbeništvu

Vir: Eurostat

Klima se je najbolj popravila v storitvenih dejavnostih, saj je bila vrednost kazalnika zaupanja v teh sektorjih v februarju za 4 odstotne točke višja kot v januarju, v primerjavi s februarjem lani je bila njegova vrednost višja za 23, od dolgoletnega povprečja pa za 9 odstotnih točk.

Optimizem pa se je po anketah SURS-a skrhal v trgovini na drobno, saj se je vrednost kazalnika zaupanja v tej dejavnosti februarja znižala za 4 odstotne točke glade na predhodni mesec, a je bil glede na februar lani kazalnik za 19 odstotnih točk višji. Pričakovanja za naslednje tri mesece so se v februarju v primerjavi s predhodnim mesecem v trgovini na drobno večinoma zvišale, znižali sta se le vrednosti kazalnikov pričakovan poslovni položaj in pričakovano zaposlovanje.

Zaupanje v gradbeništvu je se je popravilo; vrednost kazalnika zaupanja v tem sektorju je bila v februarju v primerjavi s predhodnim mesecem za 2 odstotni točki višja, v primerjavi z lanskim februarjem je višja za 8 odstotnih točk, hkrati pa je bila za 12 odstotnih točk višja od dolgoletnega povprečja. Vrednosti kazalnikov pričakovanj v gradbenem sektorju za naslednje tri mesece so se v februarju v primerjavi s predhodnim mesecem večinoma zvišale, zvišali pa sta se tudi vrednosti kazalnikov zaposlovanje in skupna naročila.

Splošna gospodarska klima v EU28 se je v drugem letošnjem mesecu nekoliko otoplila. Po podatkih Eurostata se je v februarju 2015 kazalnik naročil v predelovalni dejavnosti glede na mesec prej zvišal za skoraj 2 odstotni točki, glede na februar lani pa je višji za odstotno točko. Prav tako kot pri nas so se v letošnjem februarju glede na mesec prej zvišala pričakovanja v trgovini na drobno in sicer za 1,7 odstotne točke, pričakovana naročila v gradbeništvu pa so se v primerjavi z lanskim februarjem zvišala za skoraj 5 odstotnih točk. Splošni poslovni optimizem se je v februarju 2015 v celotni osemindvajseterici zvišal in sicer za dobre tri odstotne točke.

Mnenja potrošnikov

	2014		2015		Razlika	
	januar	februar	januar	februar	januar	februar
Kazalnik zaupanja potrošnikov	-28	-31	-13	-16	15	15
Finančno stanje v gospodinjstvu v zadnjih 12 mesecih	-38	-37	-24	-29	14	8
Finančno stanje gospodinjstva v prihodnjih 12 mesecih	-18	-21	-8	-10	10	11
Gospodarsko stanje v Sloveniji v zadnjih 12 mesecih	-64	-62	-38	-39	26	23
Gospodarsko stanje v Sloveniji v prihodnjih 12 mesecih	-26	-30	-7	-10	19	20
Gibanje cen v zadnjih 12 mesecih	22	22	1	8	-21	-14
Gibanje cen v prihodnjih 12 mesecih	10	12	1	2	-9	-10
Raven brezposelnosti v prihodnjih 12 mesecih	40	39	17	25	-23	-14

	2014		2015		Razlika	
Primernost trenutka za večje nakupe	-46	-45	-23	-36	23	9
Večji nakupi v prihodnjih 12 mesecih	-20	-20	-27	-17	-7	3
Primernost trenutka za varčevanje	-28	-24	-30	-31	-2	-7
Varčevanje v prihodnjih 12 mesecih	-30	-32	-22	-20	8	12
Sedanje finančno stanje v gospodinjstvu	10	11	19	16	9	5

Vir: SURS

18

Pojasnilo: Anketirani imajo pri vprašanih vnaprej ponujene odgovore, ki so razporejeni od zelo pozitivnih (PP), pozitivnih (P), nevtralnih (N), negativnih (M), do zelo negativnih (MM). Ravnotežje (B) se iz odgovorov izračuna takole: $B = (PP + \frac{1}{2}P) - (\frac{1}{2}M + MM)$. Osebe, ki so odgovorile, da je, oziroma da bo stanje enako, torej ne vplivajo na rezultat. Pri večini ravnotežij višja vrednost pomeni višji delež optimističnih odgovorov.

Potrošniki ostajajo tudi v februarju optimistični oziroma manj pesimistični kot pred letom; kazalnik njihovega zaupanja se je v letu dni popravil za 15 indeksnih točk; močno se je popravila ocena njihovega zdajšnjega in prihodnjega finančnega stanja, ter še mnogo bolj ocena zdajšnjega in bodočega stanja v gospodarstvu. Inflacija in brezposelnost naj bi bila nižji. Bolje kot pred letom ocenjujejo primernost časa za večje nakupe, približno enako previdni kot pred letom pa so pri lastni pripravljenosti za večje nakupe ali pri presoji možnosti za varčevanje. Vendar jih precej več kot pred letom predvideva, da bodo v naslednjih dvanajstih mesecih varčevali in da je njihovo finančno stanje ustrezno. Zato je upati, da gospodarska politika z nepotrebnim ustvarjanjem črnogledosti in izmišljanjem novih omejitev ne bo izničila v letu dni zmanjšane pesimizma prebivalstva.

GOSPODARSKA AKTIVNOST IN BREZPOSELNOST

4. Industrijska produkcija decembra lani večja

Industrijska produkcija se je v medletni primerjavi popravila. Po originalnih podatkih SURS-a je bila decembrska industrijska produkcija za 3,3% višja kot v enakem mesecu leta 2013. Impulzni trend kaže, da se je v decembru industrijska produkcija zviševala po stopnji 0,91%.

Dejavnost rudarstva se je po originalnih podatkih SURS-a v lanskem decembru v primerjavi z decembrom 2013 drastično zmanjšala in sicer za več kot polovico. Impulzni trend pa kaže, da se je v decembru dejavnost rudarstva zniževala po stopnji -7,04% mesečno.

Produkcija predelovalnih dejavnosti se je po originalnih (nedesezoniranih) podatkih SURS-a v decembru 2014 v primerjavi z decembrom 2013 povišala za 7,9%, impulzni trend pa kaže, da se je v decembru lani dejavnost predelovalne industrije zviševala po stopnji 1,4% mesečno.

Desezonirani podatki Eurostata kažejo, da je v decembru 2014 glede na november industrijska produkcija v EU28 porasla za 0.12%, na območju evra (EA18) pa se ni spremenila. Glede na december 2013 pa je v lanskem decembru industrijska produkcija v EU28 porasla za 0,3%, na območju evra pa upadla za 0,2%. Med državami članicami, za katere so dostopni podatki, je industrijska produkcija v decembru 2014 glede na mesec poprej najbolj porasla na Poljskem (2,0%) in v Franciji (1,6%), najbolj pa je upadla na Irskem (-12,4%) in Portugalskem (-3,6%).

19

5. Ob koncu lanskega leta precej več prenočitev tujih turistov

Po podatkih SURS-a je bila vrednost gradbenih del, opravljenih v decembru lani za dobrih 1.5% nižja od vrednosti gradbenih del, opravljenih v novembru lani. Vrednost opravljenih gradbenih del se je v lanskem decembru v primerjavi z decembrom 2013 zvišala za skoraj pet odstotkov. Impulzni trend opravljenih gradbenih ur kaže, da je v decembru lani gradbeništvo raslo z mesečno stopnjo rasti 1.01%.

Število turističnih prenočitev je v decembru 2014 naraslo. Tako je bilo v zadnjem mesecu lanskega leta skupno število prenočitev za 5,6 odstotkov večje kot v enakem mesecu leta 2013, impulzni trend skupnega števila prenočitev v decembru 2014 se je dvignil na 1,41%. Pri tem je naraslo tuje turistično povpraševanje, saj se je v decembru število turističnih prenočitev tujih gostov povečalo za skoraj 14% glede na december 2013; impulzni trend prenočitev tujih gostov v decembru kaže pozitivno rast po stopnji 2,56%. Slovenske turistične objekte pa so v decembru 2014 manj obiskovali domači gosti, saj se je število njihovih prenočitev glede na enak mesec v letu 2013 zmanjšalo za 3,6%, impulzni trend prenočitev domačih gostov v zadnjem mesecu lani pa je dosegel vrednost 0,81%.

Podatki SURS-a o transportu za december 2014 kažejo, da je bilo v zračnem prevozu prepeljanih za 12% več potnikov kot decembra 2013, število opravljenih potniških kilometrov pa je bilo v zračnem prevozu za 14% večje. V cestnem mestnem prevozu je bilo decembra lani prepeljanih za 4% več potnikov kot v istem mesecu 2013. V luki Koper je bil blagovni promet v lanskem decembru za 10% večji kot decembra 2013.

6. Rahlo sezonsko zvišanje brezposelnosti

Na trgu dela se je stanje nekoliko poslabšalo. Število aktivnih prebivalcev se je od novembra do decembra zmanjšalo na 919416 oziroma za 2772 oseb, glede na december 2013 pa se je

število povečalo za dobrih 4 tisoč oseb oziroma za 0,4 odstotka. V decembru 2014 je bilo v Sloveniji 799958 delovno aktivnih prebivalcev; glede na november se je njihovo število zmanjšalo za skoraj 7 tisoč oseb, glede na december 2013 pa se je povečalo za slabih 9 tisoč oseb ali 1,1%. Število zaposlenih pri pravnih osebah se je od decembra 2013 povečalo za 1,4%, število zaposlenih pri fizičnih osebah pa za 1,7%. Med samozaposlenimi pa je bilo 62% samostojnih podjetnikov posameznikov; njihovo število se je v decembru zmanjšalo za 107.

20

Po zadnjih podatkih ZRSZ je bilo v Sloveniji konec januarja 2015 registriranih 124279 brezposelnih, kar je za 4821 oseb oziroma 4% več kot ob koncu decembra lani, v primerjavi z januarjem 2014 pa je bilo brezposelnih oseb manj za 4,3%. V januarju se je na zavodih za zaposlovanje na novo prijaviilo 13840 brezposelnih oseb, kar je 28% več kot v decembru 2014 in za 6,6% manj kot januarja 2014. Med novo prijavljenimi je bilo 1327 iskalcev prve zaposlitve, 1966 trajno presežnih delavcev in stečajnikov ter 9251 brezposelnih zaradi izteka zaposlitve za določen čas. Odliv iz brezposelnosti je januarja 2015 znašal 9019 brezposelnih oseb, med njimi se jih je zaposlilo oziroma samozaposlilo 6241, kar je 55% več kot decembra lani in 0,5% več kot januarja 2014.

Po podatkih Eurostata je bila januarska stopnja brezposelnosti na območju evra (EA19) 1,2%, kar je 0,1 odstotne točke manj kot mesec prej ter 0,6 odstotne točke manj kot januarja 2014. V celotni evropski osemindvajseterici (EU28) je bila stopnja brezposelnosti v januarju 9,8% in se je glede na enak mesec v 2014 zmanjšala za 0,8 odstotne točke. Po Eurostatovih ocenah je bilo novembra v EU28 23,8 milijona brezposelnih oseb, od teh 18,1 milijona na območju evra. Med posameznimi članicami EU so v januarju 2015 najnižjo stopnjo brezposelnosti imeli v Avstriji (4,8%) in Nemčiji (4,7%), najvišjo pa v Španiji (23,4%) in v Grčiji, za katero lanski novembrski podatek znaša 25,8%.

CENE, PLAČE IN STROŠKI DELA

7. Februar je nekoliko omilil medletno deflacijo

Februarja so bile cene življenjskih potrebščin za 0,2 odstotka višje kot januarja, a za 1,1 odstotek nižje kot decembru lani ter za 0,4 odstotka nižje kot februarja lani; od 2005, to je v desetih letih so se življenjski stroški zvišali za 21 odstotkov.

Cene v februarju 2015

	prispevek k inflaciji (%)	2015/2 2014/2	2015/2 2015/1	2015/2 2014/12	2015/2 2005
SKUPAJ	100	99,6	100,2	98,9	121,02
01 hrana in brezalkoholne pijače	17,2	99,7	100,1	99,2	138,40
02 alkoholne pijače in tobak	5,9	104,2	100,1	100,3	166,17
03 obleka in obutev	7,5	99,4	100,9	87,6	91,69
04 stanovanje	13,4	98,1	99,7	98,5	144,41
05 stanovanjska oprema	7,0	98,1	99,8	99,6	120,55
06 zdravje	5,1	99,7	99,4	99,5	109,81
07 prevoz	15,4	95,4	100,2	97,5	99,63
08 komunikacije	4,6	101,2	103,3	103,4	94,85
09 rekreacija in kultura	9,7	104,1	100,5	100,4	116,64
10 izobraževanje	1,3	100,7	100,1	99,9	125,30
11 gostinske in nastanitvene storitve	5,4	101,0	99,9	100,2	131,00
12 raznovrstno blago in storitve	7,4	101,0	100,0	100,4	128,21
blago	69,3	98,5	100,1	98,0	119,25
storitve	30,7	102,2	100,6	100,9	124,83

21

Vir: SURS

Blago je bilo februarja za 0,1 odstotek, storitve pa za 0,6 odstotka dražje kot januarja, od decembra se je blago pocenilo za 2 odstotka, storitve pa podražile za 0,9 odstotka. V letu dni se je blago pocenilo za 1,5 odstotka, storitve pa podražile za 2,2 odstotka, v desetih letih pa se je blago podražilo za dobrih 19, storitve pa za slabih 25 odstotkov.

V letu dni so se največ, za 4,2 odstotka podražile alkoholne pijače in tobačni izdelki, za 4,1 odstotka pa rekreacije in kultura, na drugi strani se je najbolj, za 4,6 odstotkov, pocenil prevoz. Od januarja do februarja so se kar za 3,3 odstotka podražile komunikacije, ki so se za 3,4 odstotka podražile tudi v dveh mesecih letos. Februar je sicer prinesel rahel dvig cen, ki je deloma izničil januarske sezonske pocenitve. Tako se je na primer obleka in obutev v februarju podražila za 0,9 odstotka, a je ostala kar za 12,4 odstotka cenejša, kot je bila decembra, prevoz, ki se je v februarju podražil za 0,2 odstotka, pa je februarja ostal za 2,5 odstotka cenejši kot decembra.

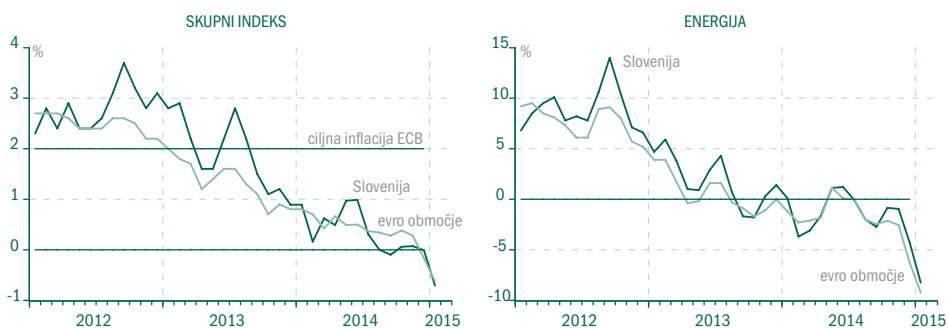
Do večine premikov relativnih cen življenjskih potrebščin v zadnjem desetletju je prišlo po uvedbi evra, ko so se sprostile nekatere prej zadrževane cene in ko so se spremenile tudi relativne cene na svetovnem trgu; nanje so vplivale tudi spremembe v obdavčevanju. Tako so se v desetletju predvsem zaradi trošarin najbolj za 66 odstotkov podražile alkoholne

pijače in tobak, medtem ko se je obleka in obutev zaradi povečanje tuje konkurenca celo absolutno pocenila, tehnološki napredek in konkurenca sta pocenila tudi komunikacijske storitve. Nadpovprečno pa so se v desetletju podražile še hrana, stanovanja, gostinske storitve in raznovrstno blago in storitve.

Harmonizirani indeks cena na drobno, ki omogoča primerjavo inflacije v EU, v januarju kaže nadaljevanje deflacije tako v evro območju kot v Sloveniji. K padanju cen je tako v Sloveniji kot v evro območju daleč največ prispevala pocenitev energije, medletna pocenitev v januarju je bila v Sloveniji 8.27 odstotna, v evro območju pa 9.25 odstotna.

22

Harmonizirana inflacija in dinamika cen energije v Sloveniji in evro območju

Vir: Eurostat

Stagnacija industrijskih cen se je januarja nadaljevala, v letu dni so se industrijski proizvodi pri proizvajalcih pocenili za 0,6 odstotkov. Cene opreme bolj ali manj stagnirajo, v letu dni so se dvignile za 0,4 odstotke, reprodukcijski material se je cenil, v letu dni se je pocenil za 1,1 odstotek, življenjske potrebščine so se januarja sicer podražile, medletno pa so se za pol odstotka znižale. Impulzni trend pri vseh skupinah kaže na rahlo rast, to je na postopno zmanjševanje medletnih pocenitev.

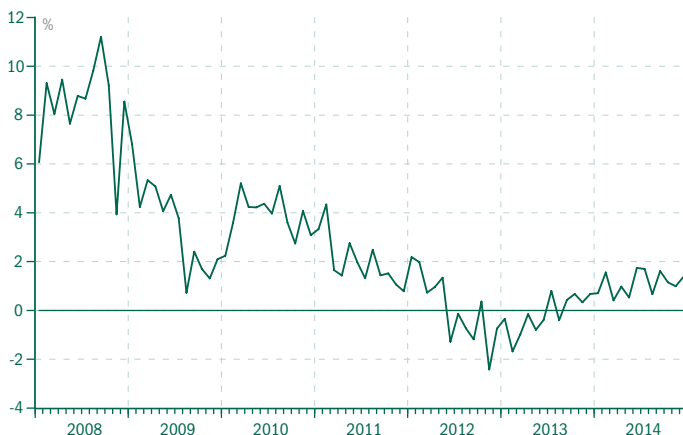
8. Za enako plačo je bilo treba decembra delati več kot novembra

Povprečna decembrska bruto plača je znašala 1570 evrov, najnižja je bila s 1007 evri v raznovrstnih poslovnih dejavnostih, najvišja pa z 2435 evri v dejavnosti oskrbe z električno energijo, plinom in vodo. Povprečna decembrska urna bruto plača je bila 8,95 evrov, v oskrbi z elektriko plinom in paro je znašala 13,42 evrov, v raznovrstnih poslovnih dejavnostih pa le 6,01 evra. Medletna dinamika plač je tako kot vse mesece lani tudi decembra ostala pozitivna.

Znižanje plač v decembru v primerjavi z novembrom je predvsem sezonsko. Povprečna decembrska plača je bila decembra za 4,1 odstotek nižja kot novembra, povprečna plača za uro pa je za novembrsko zaostala kar za 15,8 odstotkov; slednja se je znižala v vseh dejavnostih; največ kar za 17 odstotkov manj so na uro dobili zaposleni v predelovalni dejavnosti. Istočasno so zaposleni decembra dobili za 1,4 odstotka višjo plačo kot leto prej, a so zanjo delali precej več ur, saj so na uro zaslužili 2 odstotka manj kot decembra 2013.

V letu dni so za več kot pet odstotkov povečale plače v rudarstvu, za nekoliko manj kot pet odstotkov pa plače v predelovalni dejavnosti. V sedmih dejavnostih je bilo povečanje plač večje od povprečnega povečanja; v gostinstvu, zdravstvu, poslovanju z nepremičninami in v ostalih dejavnosti pa so bile decembra povprečne plače celo nižje kot decembra 2013. Urne plače so bile le v treh sektorjih višje kot decembra 2013, najbolj, za 7 odstotkov, so se povečale v rudarstvu, najbolj za 5 odstotkov, pa so se v primerjavi z letom prej znižale v poslovanju z nepremičninami.

Medletna dinamika bruto plač

Vir: SURS, lastni izračuni

Decembrske bruto plače

	na mesec €	na uro €	na mesec 2014/12 2014/11	na mesec 2014/12 2013/12	na uro 2014/12 2014/11	na uro 2014/12 2013/12
SKUPAJ	1566,99	8,95	95,9	101,4	86,2	98,0
kmetijstvo, gozdarstvo, ribištvo	1378,67	7,92	97,3	101,5	88,5	98,8
rudarstvo	2104,38	12,32	97,1	105,5	94,1	107,3
predelovalne dejavnosti	1512,23	8,52	91,0	104,4	82,6	101,1
oskrba z el. energijo, plinom in paro	2434,67	13,42	96,7	102,9	84,7	98,4
oskrba z vodo, ravnanje z odpadki	1552,15	8,61	96,5	102,7	85,9	97,6
gradbeništvo	1197,22	6,95	98,2	101,1	89,9	97,6
trgovina, vzdrževanje motornih vozil	1428,70	8,26	93,3	101,2	84,0	98,2
promet in skladiščenje	1496,70	8,51	90,6	101,5	82,3	98,4
gostinstvo	1092,05	6,64	102,1	98,0	93,9	96,1
informacijske dejavnosti	2184,74	12,34	102,2	100,1	90,5	96,3
finančne in zavarovalniške dejavnosti	2235,08	12,80	97,5	100,5	85,4	96,8
poslovanje z nepremičninami	1519,17	8,88	92,8	97,4	84,0	95,0
strokovne in tehnične dejavnosti	1795,06	10,46	99,1	103,7	88,9	100,6
raznovrstne poslovne dejavnosti	1006,96	6,01	93,7	101,9	84,8	98,8
javna uprava in obramba	1756,86	9,81	99,7	101,9	86,7	97,5
izobraževanje	1632,17	9,40	99,7	100,5	87,4	96,7
zdravstvo in socialno varstvo	1696,20	9,55	99,9	99,6	92,4	97,2
kulturne in rekreacijske dejavnosti	1675,17	9,59	102,1	100,7	89,9	96,7
druge dejavnosti	1397,79	8,33	100,0	97,0	90,9	94,9

24

Vir: SURS

Stroški dela v gospodarstvu (sektorji B-N) so se po podatkih Eurostata od 2008 povečali za 9 odstotkov, do leta 2012 približno tako hitro kot v EU28, v 2012 pa so za njimi začeli zaostajati. Stroški dela v »negospodarstvu« (sektorji P-S) pa so v letu 2009 močno narasli, nato pa so se začeli zmanjševati in zaostajati za rastjo stroškov negospodarstvu v EU28 in za stroški dela v gospodarstvu. Vsaj po podatkih Eurostata je naša splošno znana »resnica«, kako je kriza prizadela gospodarstvo, medtem ko se javni sektor bohota, ne drži.

Stroški dela v gospodarstvu in »negospodarstvu«

Vir: Eurostat

25

Deleži dela in kapitala v »novih« članicah in južni periferiji

	Delež dela			Delež kapitala		
	2008/4	2013/4	razlika	2008/4	2013/4	razlika
nove članice						
Bolgarija	37,2	39,0	1,8	46,6	50,3	3,7
Češka	43,1	42,0	-1,1	49,6	48,0	-1,6
Estonija	52,4	47,6	-4,8	37,1	39,9	2,8
Latvija	51,4	40,2	-11,2	40,3	49,5	9,2
Litva	46,4	40,4	-6,0	42,1	49,1	7,0
Madžarska	46,4	44,1	-2,3	40,6	41,0	0,4
Poljska	37,0	32,7	-4,3	49,3	54,6	5,3
Romunija	40,7	30,0	-10,7	50,7	59,3	8,6
Slovenija	53,2	50,7	-2,5	34,3	35,1	0,8
Slovaška	40,3	40,1	-0,2	50,7	51,0	0,3
povprečje	44,8	40,7	-4,1	44,1	47,8	3,6
južno obrobje						
Irska	46,2	42,0	-4,2	48,0	52,8	4,8
Grčija	38,7	37,0	-1,7	48,6	50,1	1,5
Španija	50,9	47,8	-3,1	41,2	46,1	4,9
Italija	46,9	47,4	0,5	40,0	40,1	0,1
Ciper	48,6	48,3	-0,3	36,2	38,0	1,8
Portugalska	54,0	51,0	-3,0	33,8	37,1	3,3
povprečje	47,6	45,6	-2,0	41,3	44,0	2,7
razvita Evropa						
Nemčija	55,2	55,8	0,6	35,5	34,9	-0,6
Avstrija	51,4	51,2	-0,2	38,5	37,9	-0,6

Vir: Eurostat, lastni izračuni

Opomba: Razliko do 100 tvorijo posredni davki zmanjšani za subvencije.

V tabeli prikazano gibanje deležev dela in kapitala v razdobju gospodarske krize med četrtim kvartalom 2008 in četrtim kvartalom 2013 kaže dogajanja v delitvi BDP. Očitno je, da je ceno krize tako v »novih« članicah kot v južnem obrobju EU plačalo delo. V »novih« članicah se je že tako nizek delež dela zmanjšal s 44.8 na 40.7 odstotkov BDP, to je za 4.1 odstotne točke, delež kapitala pa povečal s 44.1 na 47.8 odstotkov to je za 3.6 odstotne točke. Največje znižanje deleža dela in temu ustrezno povečanje deleža kapitala sta imela Latvija in Romunija. V Sloveniji, v kateri je delež dela bolj podoben deležu v razvitih državah EU kot v »novih« članicah, se je delež dela zmanjšal za 2.5 odstotni točki, delež kapitala pa povečal z 0.8 odstotne točke.

26

Ceno krize je tudi v južnem obrobju plačalo predvsem delo; delež dela se je znižal za 2 odstotni točki, delež kapitala pa povečal za 2.7 odstotnih točk. V dveh v krizi uspešnih evropskih gospodarstvih, ki sploh nista povečali brezposelnosti, v Nemčiji in Avstriji, je bilo drugače; delež dela se je v Nemčiji celo nekoliko povečal, v Avstriji pa minimalno zmanjšal; v obeh pa se je zmanjšal delež kapitala.

9. Pri javnofinančnih prihodkih ni veliko sprememb, iz Bruslja je lani priteklo veliko

Januarja so vse javne blagajne zbrale 1219 milijona evrov, za 80 milijonov manj kot decembra in le za 21 milijonov več kot januarja lani. Skupne neposredne davščine, torej neposredni davki in prispevki, so prinesli 736 milijonov, kar za 119 milijonov manj kot decembra in 10 milijonov manj kot januarja lani. Glavni krivec za skromne rezultate so bili prispevki v blagajno zdravstvenega zavarovanja, v kateri so zbrali kar 21 milijonov evrov manj kot pred letom. Šest milijonov manj kot leto prej so prinesli davki na dohodek pravnih oseb, dobrih 7 več dohodnina, 15 milijonov več se je nabralo v blagajni ZPIZ. Donos posrednih davkov (DDV in trošarin) je bil precej boljši, 476 milijonov evrov zbranih v januarju je bilo za slabih 40 milijonov več kot decembra in za dobrih 30 milijonov več kot januarja lani. DDV po obračunu je k razliki prispeval 16, trošarine pa 12 milijonov evrov. Prihodek od DDV je bil za 6.02 odstotka, od trošarin pa za 10.4 odstotke višji kot januarja lani.

Skupni prihodka zbrani za socialno varnost v višini 461 milijonov evrov so bili za 2 odstotka manjši od lanskih. Prihodki ZZZ v višini 167 milijonov evrov pa so bili kar za 11 odstotkov manjši kot januarja lani, kar je najbrž posledica premikov vplačil med meseci; ker december ni bil drugačen kot običajno, je mogoče zapolnitev januarske luknje pričakovati v februarju in marcu. Prihodki ZPIZ-a v višini 291 milijonov evrov so bolj ali manj običajni; od lanskih januarskih so bili za slabih 12 milijonov oziroma za 4.2 odstotka višji.

Po začasnih podatkih so bili lanski skupni prihodka državnega proračuna 15.492 milijonov evrov (41.6 odstotkov lanskega BDP), odhodki 16.751 milijonov (44.9 odstotkov BDP), proračunski primanjkljaj 1.259 milijonov (3.3 odstotke BDP), primarni primanjkljaj pa

205 milijonov evrov (0.55 odstotka BDP). Največ zbranega in izposojenega denarja, 7591 milijonov evrov (20.4 odstotka BDP), je bilo porabljenih za transfere posameznikom in družbam, tekoči izdatki ožje države so bili 7042 milijone evrov (18.9 odstotkov BDP), za investicije šlo 1444 milijone evrov (3.9 odstotka BDP).

Zelo uspešno je bilo črpanje denarja iz blagajne EU, saj je bil lanskoletni neto priliv kar 637 milijonov evrov (1.71 odstotka BDP); iz bruseljske blagajne je priteklo 1.040 milijonov (263 za kmetijstvo, 404 iz strukturnih skladov in 348 iz kohezijskega sklada), v bruseljsko blagajno pa je Slovenija vplačala le 403 milijone evrov, od tega največ 269 milijonov iz prispevka od BDP.

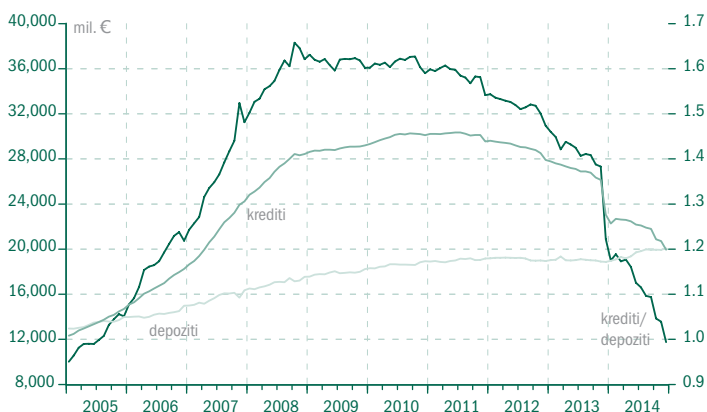
27

Proračun se je lani zadolžil za 7626 milijonov evrov (20.5 odstotkov BDP), od tega doma za 4841, v tujini za pa za 2784 milijone. Slaba polovica zadolžitve, 3561 milijone evrov, je šla za odplačilo dolga, neto zadolževanje je znašalo 4065 milijonov evrov, od tega pa je za povečanje finančnih sredstev na računih država namenila 1948 milijone evrov.

10. Kreditiranje se je vrnilo na raven pred desetletjem

Decembra so se krediti zmanjšali za 761 milijonov evrov, za 733 milijonov nefinančnim družbam, za 28 milijonov pa gospodinjsvom. Zmanjšanje kreditov nefinančnim družbam najbrž ne gre pripisati večjim odplačilom kreditov ampak prenosom na »slabo banko«. Depoziti so se istočasno povečali za 141 milijonov evrov; nefinančne družbe so jih povečale za 14, prebivalstvo pa za 127 milijonov evrov. Prvič po letu 2005 so bili depoziti v bankah večji od kreditov. Razmerje se je od številke 1.6, ki smo jo ustvarili pred krizo in na tej ravni zadržali do sredine 2011, s krčenjem kreditiranja do konca 2013 se je zmanjšalo na 1.4, nato pa s prenosi na slabo banko in krčenjem kreditiranja v leto dni znižalo na 0.99.

Razmerje med krediti in depoziti, krediti in depoziti

Kar uspešno funkcioniranje gospodarstva, ki ga kaže gospodarska rast pa tudi drugi kazalci uspešnosti gospodarjenja in istočasno drastično zmanjševanje aktivnosti bank, postavljata vsaj dve vprašanji. Kaj sploh bodo pri nas še počele ter od česa bodo še živele banke, če bodo krediti privatnim enotam padali kot kamen in če bodo ključni dohodki bank pred slabitvami stagnirali čeprav gospodarstvo opazno raste, in kako se gospodarstvo sooča z vse manjšimi krediti?

28

V letu, ko je gospodarska aktivnost zrasla za 2.6% je, na primer, tako pompozno najavljen rezultat največje banke tudi v svojem zdravem delu (torej, če se sploh ne upošteva razbremenitev s prenosom slabih terjatev) posledica izključno(!) znižanja obresti (obrestnih mer) na depozite svojih komitentov za okoli 100 milijonov; zaračunane obresti in neto provizije so namreč ostale v 2014 enake kot v 2013! Celó v 2012, ko je gospodarstvo padlo za preko 2%, so bile neto provizije za 7%, neto plačane obresti pa za precej več višje kot v 2014 letu! Kakšna bo prihodnost bank, bo verjetno razkrilo že letošnje leto, saj pasivnih obrestnih mer banke ne morejo več znižati. Preostane jim torej, ali povečevanje aktivnih obrestnih mer ali/in aktivnejše ukvarjanje s komitenti. Če sodimo po rasti kreditov, banke o drugi varianti še ne razmišljajo. Kako ključno postaja vprašanje, kaj bodo banke sploh še počele, kaže skoraj neverjetno hitro krčenje okvirnih posojil. Samo v 2014 (torej po prenosu slabih terjatev na slabo banko) so se v letu dni skrčila za eno tretjino. Zniževanje okvirnih posojil kaže, da se banke ne izogibajo samo spreminjanja ročnosti in finančnega posredovanja sredstev, temveč da ne želijo prevzeti niti najosnovnejše vloge v plačilnem prometu!

Obrestne mere na denarnem trgu so blizu ničle, posojilna obrestna mera za nova okvirna posojila nefinančnim družbam je sicer visoka, a se je od decembra predlani do decembra lani s 5.63 znižala na 4.99 odstotkov. Posojilne obrestne mere tudi za kratkoročna in dolgoročna posojila ostajajo visoke, a obseg novo odobrenih posojil nefinančnim družbam je majhen, novih posojil z dospelostjo do treh mesecev je bilo decembra približno 23 milijonov, takšnih z dospelostjo do enega leta pa 20 milijonov evrov. Nova posojila z dospelostjo nad enim letom so postali eksotika. Tudi pri posojilih gospodinjsvom ni mnogo drugače; obrestna mera za nova okvirna posojila ostaja visoka in se le počasi znižuje, od decembra predlani do decembra lani se je znižala s 8.47 na 8.19 odstotkov, obseg teh posojil pa se je znižal s 513 na 480 milijonov. Nekoliko bolj s 3.30 na 2.89 odstotkov se je znižala obrestna mera za nova stanovanjska posojila, s povprečno približno 50 milijonov v letu 2013 na povprečno približno 60 milijonov evrov se je povečal tudi njihov obseg. Podobno so se s 5.05 (december 2013) na 4.81 (december 2014) znižale obrestne mere za nova potrošniška posojila, ki pa stagnirajo na ravni približno 40 milijonov evrov.

Pasivne obrestne mere se prav tako in celo nekoliko hitreje znižujejo. Obrestna mera na vloge na odpoklic do najmanj 3 mesece se je znižala z 1.08 na 0.56, obseg teh vlog pa se je podvojil na 251 milijonov evrov. Obrestna mera ne nove vezane depozite gospodinjstev do 1 leta so se v letu dni znižale z 1.46 na 0.66 odstotka, z 919 na 690 milijonov se je znižal

tudi obseg teh kreditov, obrestne mere za depozite vezane do dveh let, se je znižala z 2.76 na 1.37 odstotka, obseg novih depozitov pa se ni bistveno spremenil, depoziti, vezani za razdobje daljše od dveh let, pa so redkost.

Spremembe kreditiranja

	BDP mil. €	kredit mil.€	depoziti mil. €	kredit/BDP	kredit/depoziti
2005	29227	14693	13978	0.503	1,051
2006	31555	18249	14974	0.578	1.218
2007	35153	24231	16356	0.689	1.481
2008	37951	28246	17537	0.744	1.620
2009	36166	29203	18230	0.807	1.601
2010	36220	30109	18935	0.831	1.590
2011	36868	29546	19168	0.801	1.541
2012	36006	27910	18939	0.775	1.473
2013	36144	23052	18860	0.638	1.222
2014	37246	19953	20078	0.536	0.993

Vir podatkov: SURS, BS

29

Kako gospodarstvo nadomešča usihajoče kreditiranje? Kaže, da veliki izvozniki nove kredite, če jih sploh rabijo, lahko dobijo v tujini, manjša predvsem storitvena podjetja, ki so popolnoma vezana na domače povpraševanje, pa se naslanjajo na sivo bančništvo, bartersko menjavo in prilagajanje delovanju z manj krediti. Kljub praktični prepolovitvi kreditov nefinančnim družbam in zmanjšanju kreditov prebivalstvu, je bil obseg kreditov na enoto BDP konec 2014 še naprej višji kot je bil leta 2005, ko se je začelo brezglavo hazardiranje in njegovo kreditiranje. To je razmerje med krediti in depoziti v decembru 2008 dvignilo na 1.62, razmerje med krediti in BDP v ustreznem letu pa na 0,744. Razmerje med krediti in BDP je do konca 2010, zaradi upadanja BDP, naraslo na 0.831, nato pa se je začelo zaradi izredno hitrega krčenja kreditov ponovno zmanjševati in je konec 2014 znašalo 0.536. Napajanje gospodarstva in prebivalstva s krediti se je tako vrnilo na »normalno« raven.

11. Rekordni presežek v tekoči plačilni bilanci za 2014 in zmanjšanje neto zunanjsega dolga

Presežek v plačilni bilanci v 2014 je bil rekorden, saj presega 6% BDP. Po gospodarski aktivnosti Slovenija prednjači v EU28, saj je delež presežka tekoče bilance v bilanci celotne EU28 desetkrat večji od deleža Slovenije v BDP EU28. Izrazit je tudi decembrski padec neto dolga Slovenije do tujine.

V decembru 2014 je znašal presežek v tekoči plačilni bilanci 255.8 milijonov € (decembra 2013 je bil 209.2 milijonov €), kar je rezultat 134.5 milijonov € presežka v blagovni menjavi

(leto prej je bil saldo -19.7 milijonov €, presežka v storitveni bilanci 125.8 milijonov € (91.5 milijonov €), salda v bilanci primarnih dohodkov faktorjev -31.5 milijonov € (29.7 milijonov €) in presežka v bilanci sekundarnih dohodkov – transferov 27.0 milijonov € (leto prej 107.8 milijonov €).

Plačilna bilanca Slovenije
(milijoni evrov)

30

Postavke	januar-december		december	
	2013	2014	2013	2014
I. Tekoči račun	2.101	2.231	214	265
1. Blago	644	1.262	-32,9	122,6
2. Storitve	1.960	1.867	111,5	150,6
2.1. Izvoz storitev	5.366	5.524	459,3	500,3
2.2. Uvoz storitev	-3.406	-3.657	-347,7	-349,6
3. Dohodki	-563	-856	-39,2	-67,8
4. Tekoči transferi	59	-42	174,5	59,7
državni sektor	207	132	164,50	75,90
II. Kapitalski in finančni račun	-2.821,70	-3.297,40	0,7	-639,3
A. Kapitalski račun	109,3	79,2	45,4	33,8
B. Finančni račun	-2.931,00	-3.376,60	-44,7	-673,1
1. Neposredne naložbe	-599,5	886,3	-49	-154,3
2. Naložbe v vrednostne papirje	3.982,10	4.020,70	372	-456,7
3. Finančni derivativi	-32,3	-0,6	-8,8	-2,9
4. Ostale naložbe	-6.275,90	-8.194,30	-394,2	-86
5. Mednarodne denarne rezerve	-5,3	-88,7	35,4	26,7
III. Neto napake in izpustitve	720,7	1.066,40	-214,7	374,3

Vir: Banka Slovenije

V celotnem letu 2014 znaša presežek tekoče plačilne bilance rekordnih 2186.8 milijonov € (v 2013 je bil tudi zelo dobrih 2026.6 milijonov €), kar je že drugo leto zapored dobrih 6% BDP. Očitno ima politika zategovanja pasu z interno devalvacijo pričakovane posledice. V okviru celotne bilance je znašal presežek blagovne bilance 1330.3 milijonov € (v 2013 je bil 763 milijonov €), presežek storitvene bilance je bil 1707.5 milijonov € (leto prej 1755.4 milijone €), pri čemer je transport prinesel neto 700, turizem pa neto 800 milijonov €). Saldo bilance primarnih faktorjev je znašal -598.9 milijonov € (-242.7 milijonov €), saldo sekundarnih dohodkov – transferov pa -252.2 milijonov € (-249.1 milijonov €).

V 2014 je znašal saldo plačilne bilance EU28 76.7 milijard €. Slovenski delež v njem znaša 2.9%, kar je dobrih desetkrat več od deleža Slovenije v bruto domačem produktu EU28.

Kapitalski račun kaže v 2014 neto priliv 79.2 milijona € leto prej je bil 109.3 milijone €. Saldo finančnega računa je znašal v 2014 3440.2 milijonov € (v 2013 je bil 2887.5 milijonov €). Neto neposredne naložbe so znašale -1118.3 milijonov € (leto prej 59.9 milijonov €), neto portfeljske naložbe -3968.5 milijonov € (-3976.2 milijona €), neto ostale naložbe pa 8437.8 milijonov € (leto prej 6886.0 milijonov €). Rezerve in imetja so se povečale za 88.7 milijonov € (v 2013 za 5.3 milijone €), statistične napake in izpustitve pa znašajo kar 1174.2 milijona € (v 2013 je bila 751.6 milijonov €). Dobički tujih podjetij očitno še niso razporejeni.

Ugodno oceno slovenske gospodarske situacije odraža tudi nizek donos na slovenske 10-letne državne obveznice. 2. marca 2015 je donos dosegel novo rekordno nizko raven 1.068%, kar je že znatno bolje od primerljivih za Italijo, Španijo, Portugalsko, ki so imele pred nekaj meseci že nižje donose od našega. Naš donos je nižji tudi od donosa na enakovrstne obveznice Kanade, ZDA, VB, in vseh azijskih držav razen Japonske. Le Nemčija, Francija, Nizozemska in Švica imajo med objavljenimi 21 državami po Bloombergu nižji donos na državne obveznice.

Bruto zunanji dolg je zadnji dan lanskega leta znašal 44399 milijonov €, od česar je bilo le še 38.7% zasebnega in negarantiranega dolga. Neto zunanji dolg pa je v decembru 2014 padel na samo 10784 milijonov €, kar je le okrog 29% BDP. Mednarodne rezerve pri Banki Slovenije so konec januarja 2015 znašale 919 milijonov €, pri čemer so bile devizne rezerve 376 milijonov €, rezervna pozicija pri MDS 151 milijonov €, imetja SRD 278 milijonov € in vrednost rezerv zlata 114 milijonov €.